

LES NOTES DE ACTOR RIPOLL

Els presidents no es llegeixen

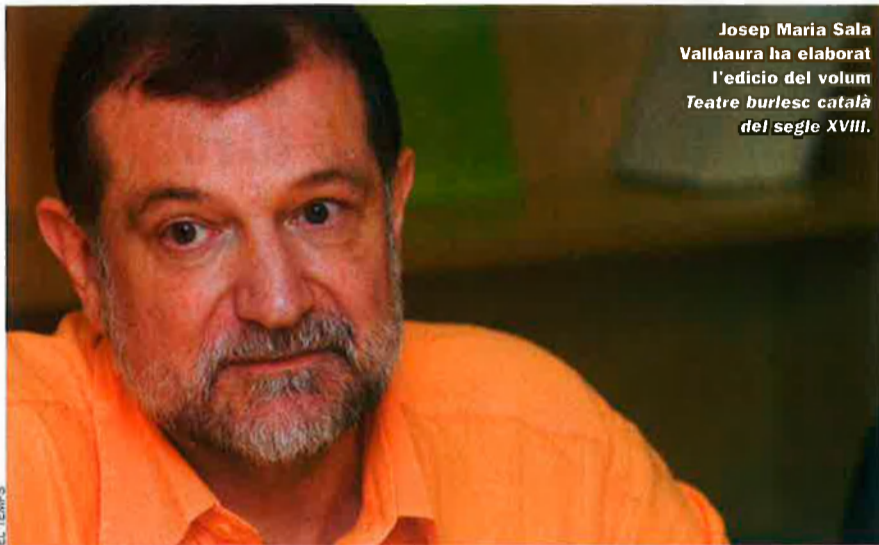
Joan Martf i Castell, president de la SF del IEC, desconeix allò que tot lingüista català, llicenciat o no, hauria de saber: que el pròleg de Pompeu Fabra al *Diccionari general de la llengua catalana*, escrit l'any 1932, va ser modificat per la censura l'any 1954, en fer-se'n la segona edició. I ho desconeix perquè a la introducció del DIEC2 diu que cita el pròleg del 32, però de fet cita el manipulat per la censura: no ho hauria fet si hagués sabut que el text era diferent. El lector que el cregui pensarà, doncs, que manipula el Mestre. La versió censurada es va reproduir fins a la dissetena edició del diccionari. Ho deixa clar la divuitena, del juny de 1983. A partir d'aquesta edició, apareix aquesta nota als crèdits: "Amb el text íntegre del prefaci de Pompeu Fabra a la primera edició." La introducció del DIEC, signada per Antoni M. Badia i Margarit, antic president de la SF –mantinguda al DIEC2–, recorda que el pròleg originari de Fabra va ser reproduït el 54 amb supressions per ajustar-se a les exigències de la censura: els presidents de la SF, doncs, no es llegeixen.

Més papistes que el papa

L'historiador de l'art i polític franquista Xavier de Salas Bosch (Barcelona, 1907 - Madrid, 1982), membre de la junta de l'Ateneu Barcelonès constituïda després de la caiguda de la República, no va deixar mai de dir-se Xavier, ni en els temps més durs del franquisme. Malgrat això, apareix transformat en "Javier" al llibre *L'Ateneu i Barcelona. 1 segle i 1/2 d'acció cultural*.

Adéu al proverbi

La coneguda dita "Qui no vulgui pols que no vagi a l'era", recollida per Pompeu Fabra, ha deixat de tenir, oficialment, caràcter de proverbi. El DIEC2 ha suprimit la barra, distintiu de canvi d'accepció, que separava la frase de la definició del mot *era*, i l'ha convertida així en un exemple literal.

Josep Maria Sala Valldaura ha elaborat l'edició del volum *Teatre burlesc català del segle XVIII*.

Exhumat el millor teatre burlesc català del XVIII, set obres que mostren la societat de l'època

L'oblit historiogràfic del teatre burlesc català del segle XVIII representa un error no tan sols antropològic, sinó també literari. La modernitat de Pitarra i Escalante, o fins i tot de Plana, Igual, Arrau i Robreno a la Catalunya del començament del segle XIX es basteix sobre aquest teatre tradicional popular.

Ho proclama el professor de la Universitat de Lleida Josep Maria Sala Valldaura al volum destinat a posar fi a l'error, *Teatre burlesc català del segle XVIII*, volum que aplega set peces teatrals, sis de les quals són anònimes i la setena, *Comèdia del famós i divertit Carnestoltes*, d'Ignasi Sobravia. Una gran part dels manuscrits d'aquestes obres es troben a la Biblioteca Nacional de Madrid i fins ara no havien estat estudiats. Són les set peces més interessants de les catorze obres burlesques del XVIII localitzades per Sala Valldaura. A Catalunya, els editors i estudiosos del teatre burlesc del Barroc han estat tocatardans, en comparació amb els de les Illes i el País Valencià. Un bon grapat de les peces que es conserven esperen una primera edició, i a més, moltes s'han perdut, tot i que mai no es perd l'esperança de trobar-ne de noves.

El llibre ha estat publicat per l'editorial Barcino a la col·lecció Biblioteca Baró de Maldà, destinada a edicions crítiques de textos de l'edat moderna. Feia vuit anys que no s'hi havia publicat cap volum i ara la col·lecció recuperarà la continuïtat a partir d'aquesta edició del teatre del XVIII.

Prohibit el català al teatre comercial, el teatre burlesc en català sobreviu, durant el segle XVIII, a les cases particulars i als llocs escènics de la menestralia i la pagesia. I sobreviu gràcies a la seva comicitat, com els col·loquis valencians.

La marginalitat del teatre català va permetre una llibertat més àmplia que no al teatre institucionalitzat. Els equívocs eròtics i els elements burlescos eren la base d'aquest teatre. La llengua, tot i tractar-se de teatre en vers, és propera al parlar col·loquial, emprat amb tota l'expressivitat i l'equivocitat que la intenció burlesca exigeix. El teatre culte en llengua catalana es refugià en territoris perifèrics, que vivien en unes circumstàncies polítiques singulars. Només a Perpinyà i a Menorca existeix un teatre català neoclàssic i modern.

Les obres catalanes del XVIII tenen un gran interès perquè mostren com vivia i com pensava realment la societat de l'època, atès que es tracta d'un teatre que no passava censura. La temàtica hi és variada, però la majoria d'obres incorporen anècdotes de la vida quotidiana local, com ara intrigues, generalment amoroses. Els personatges responien als estereotips de l'època: pagesos, menestrals, clergues, soldats, jutges, batlles, agutzils, minyones, sabaters i sastres, per exemple. És un teatre que prové del món de la farsa i, fins i tot, del carnaval. Neix per a riure sense més ni més, sense cap voluntat ètica ni moral.

Lluís Bonada